EffektivtLandbrug

NR. 71 | 17. APRIL 2026 | 57. ÅRGANG | WWW.EFFEKTIVTLANDBRUG.DK | LANDBRUGETS ERHVERVSAVIS | HVER DAG

FREDAG

Fynsk familievirksomhed tjener knap 80 millioner i udfordret år

BUSINESS s. 12-13

Danske Vandløb vinder principiel sag om Gudenåen

Miljø- og Fødevareklagenævnet giver Danske Vandløb medhold i en principiel sag om vedligehold af Gudenåen. Randers og Favrskov Kommuner har ikke dokumenteret, at de har overholdt regulativets krav på en strækning ned mod Tange Sø.

Ifølge afgørelsen er nødvendig oprensning ikke gennemført, og vandføringsevnen har været utilstrækkelig. Det har ført til oversvømmelser og tab for lodsejere.
Klagenævnet fastslår, at kommunerne dermed har tilsidesat regulativet uden lovhjemmel.

Afgørelsen er endelig. Danske Vandløb opfordrer nu lodsejere til at undersøge mulighederne for erstatning og peger på, at mangelfuld vedligeholdelse af vandløb er et landsdækkende problem.

INDLAND s. 5

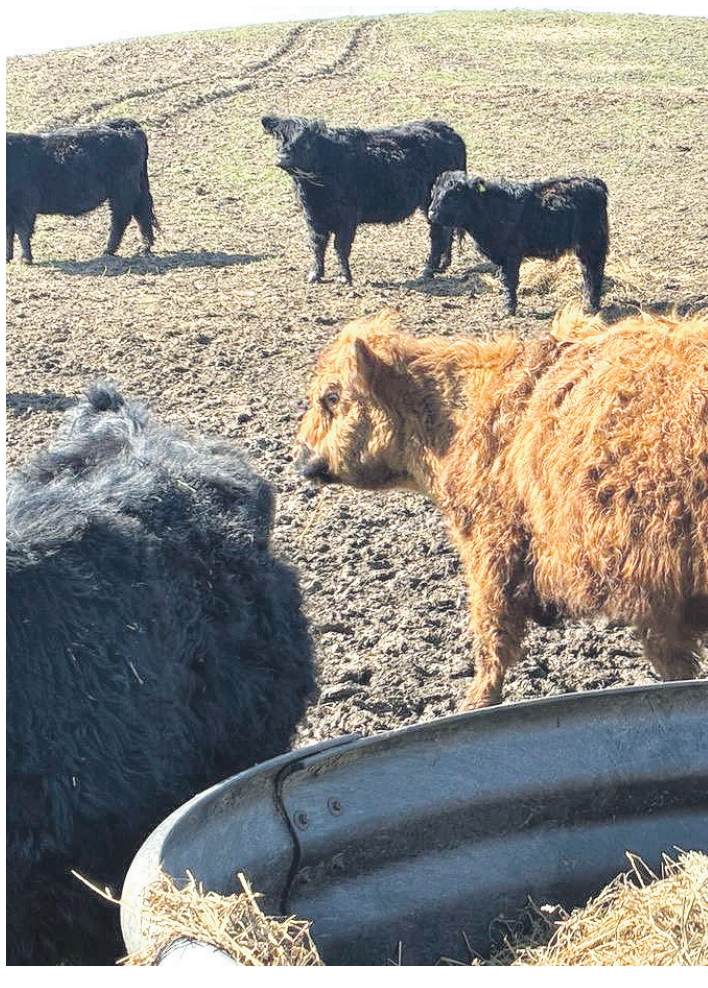

■ Nogle af de kreaturer, der er blevet fjernet fra Molslaboratoriet, er blevet foræret til en landmand, som nu fodrer dem.
Fotos: Facebookgruppen »Dyrenes vel – Folkets ansvar«

Dyreaktivister stopper fodring i omstridt rewilding-projekt

Ny linje for dyrevelfærd i rewildings-projekt får dyreaktivister til at stoppe det, de kalder nødfodring af sultende dyr.

Anne Wolfenberg
anne@effektivtlandbrug.dk

■ Efter Hempel Fondens overtagelse er der lagt en ny linje for rewildingprojektet Molslaboratoriet, der ligger i Mols Bjerge på Djursland.

På baggrund af meldinger fra de nye ejere ser det nemlig ud til, at det nu skal være slut med dyr i dårlig stand.

- Vi vil vise, at god dyrevelfærd sagtens kan gå hånd i hånd med naturgenopretning og fremme af biodiversitet, har adm. direktør Anders Holm, Hempel Fonden, udtalt.

Og den melding er noget, der modtages med kyshånd hos aktivisten Kent Nielsen og andre personer i området, der på frivilligt initiativ over en længere periode har fodret dyr, som de vurderer var sultende, uden ejerens tilladelse.

- Derfor har vi fra dags dato (15. april, red.) besluttet at stoppe fodringen, fortæller Kent Nielsen.

Bedre velfærd

Som det fremgik af Effektivt Landbrug onsdag, har den nye ejer af rewildingprojektet, Hempel Fonden, besluttet at højne dyrevelfærden i forhold til det niveau, som den tidligere ejer

DET MENER VI

KONSEKVENS Retsstaten fungerer kun, hvis loven gælder for alle. Også kommunerne. Og sagen fra Gudenåen må have den konsekvens, at tilsynet med kommunerne i hele Danmark skærpes

Vandløbssag rækker langt ud over Gudenåen – kommuner skal stilles til ansvar

LEDER

DET BURDE VÆRE en selvfølge i en retsstat, at myndigheder overholder den lovgivning, de er sat til at administrere. Alligevel er det nu endnu en gang nødvendigt at konstatere, at danske kommuner som vandløbsmyndigheder ikke har levet op til netop dette ansvar. Miljø- og Fødevareklagenævnet har nemlig underkendt Randers og Favrskov Kommuners håndtering af vedligeholdelsen af Gudenåen og fastslået, at kommunerne ikke kan dokumentere, at de har overholdt det gældende regulativ for åen.

DET ER ALVORLIGT. For regulativer er ikke vejledende hensigtserklæringer. De er gældende regler, som kommunerne er forpligtet til at følge. Hvis en kommune ønsker at ændre vedligeholdelsesniveauet i et vandløb, skal regulativet ændres lovligt og efter de gældende procedurer. Man kan ikke blot lade stå til og håbe, at ingen opdager det. Det er netop dette principielle spørgsmål, som gør sagen fra Gudenåen så vigtig for alle lodsejere i Danmark.

FOR NÅR EN myndighed ensidigt vælger ikke at udføre den vedligeholdelse, som loven kræver, er der ikke længere tale om administration – så kan man tale om magtmisbrug, og konsekvenserne er ikke teoretiske. De rammer virkelige mennesker med virkelige tab. Stribevis af lodsejere langs Gudenåen har ifølge den aktuelle sag oplevet oversvømmede marker og dyrkningsjord, der ikke har kunnet anvendes som følge af utilstrækkelig oprensning og dermed manglende vandføringsevne.

DET ER KONKRETE tab, som ikke opstår ved naturens luner alene, men fordi myndigheder ikke udfører den opgave, de er sat i verden for at varetage. Som mange landmænd ved, og som Danske Vandløb, der har kørt sagen i tre år, pointerer, så er problemet langt fra begrænset til Gudenåen.

TVÆRTIMOD PEGER FORENINGEN på, at mangelfuld vandløbsvedligeholdelse er et landsdækkende problem. Mange steder undlader kommuner simpelthen at vedligeholde vandløb efter regulativerne, mens lokalpolitikere ofte mangler indsigt i den komplekse forvaltning og derfor ikke griber ind, påpeges det. Det efterlader borgere og lodsejere i en urimelig situation, hvor de må føre årelange klagesager blot for at få myndighederne til at følge loven.

LODSEJERE LANDET OVER må kræve, at Christiansborg, Miljøministeriet og de centrale tilsynsmyndigheder nu tager ansvar for, at vandløbsmyndighederne rundt om i landet administrerer efter loven. Der må føres reelt tilsyn med kommunerne – ikke blot med borgere og erhverv, men også med myndighederne selv. For hvis ingen holder kommunerne ansvarlige, bliver vandløbsloven i praksis blot vejledende. Sagen fra Gudenåen bør derfor blive et landsdækkende wakeupcall.

BUDSKABET FRA KLAGENÆVNET er ikke til at misforstå - regulativer skal overholdes. Dokumentation skal være på plads. Og myndigheder kan ikke administrere efter politiske eller ideologiske præferencer, hvis de strider mod gældende ret. Men retsstaten fungerer kun, hvis loven gælder for alle. Også kommunerne. Og sagen fra Gudenåen må have den konsekvens, at tilsynet med kommunerne i hele Danmark skærpes.

Økologiformand køber ikke tal for dødelighed hos økologiske pattegrise

Det holder ikke i virkelighedens verden, at op mod 30 procent af de økologiske pattegrise dør, for de tal, der viser det, er forældede, lyder det fra Hans Erik Jørgensen, formand for økologisektionen i Landbrug & Fødevarer.

Henning K. Andersen
hka@effektivtlandbrug.dk

■ Det var et varmt emne i den seneste valgkamp: Dødeligheden i dansk produktion af pattegrise. Kritikere peger på, at tabet er for højt – også på økologiske bedrifter.

Tal fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug har tidligere vist en dødelighed blandt økologiske pattegrise på op mod 30 procent. Men tallene er ikke nye, og formand for økologisektionen i Landbrug & Fødevarer, Hans Erik Jørgensen, mener ikke, at billedet er retvisende. Det siger han i et interview med Fyens Stiftstidende.

- Jeg kender jo mine egne tal, og vi har en dødelighed på 15-20 procent. Det er en meget lav dødelighed, siger Hans Erik Jørgensen til avisen.

- Jeg tror ikke, at man nogensinde kommer under 10 procent. Når vi er rigtig dygtige, er vi nede på 12 procent. Det vigtigste er, at søerne ikke føder for mange pattegrise, for jo færre der bliver født, desto mere robuste er de, lyder det fra økologiformanden.

Nye tal på vej

Tidligere i år kom det frem, at Innovationscenter for Økologisk Landbrug er på vej med nye tal for pattegrisedødeligheden hos de økologiske svineproducenter, hvor det er forventningen, at tallet vil være faldet betydeligt. Det skyldes blandt andet, at grundlaget for den økologiske svineproduktion er ændret på en række punkter, netop for at sørge for at få tallet ned.

I dag anvender de økologiske griseproducenter typisk grise med en anden genetik, end de gjorde tilbage i 2014-2015. Hovedparten af producenterne indkøber i dag avlsdyr fra en økologisk avlsbedrift (p.t. kun TN70), hvorimod man tidligere anvendte 80 procent egen avl, suppleret med 20 procent indkøbte konventionelle polte.

■ De tal, der er på vej for dødeligheden hos økologiske pattegrise vil vise et markant lavere tal end de op mod 30 procent, der er det senest kendte tal, slår Hans Erik Jørgensen, formand for økologisektionen i Landbrug & FØdevarer, fast. Arkivfoto: Morten Ipsen

Siden 2014-2015 er der også implementeret en række managementtiltag, som bidrager til at fremme pattegrisenes overlevelse. Det handler bl.a. om, at søer i faremarken skal have adgang til skygge i sommermånederne.

- Der er derfor god grund til at forvente en betydeligt højere overlevelse blandt de økologiske pattegrise i dag, og den forventning vil vi have be- eller afkræftet gennem opdaterede data, siger Sarah-Lina Aagaard Schild, der er projektleder og specialkonsulent hos Innovationscenter for Økologisk Landbrug.

Kommer med anbefalinger

Ud fra den nye undersøgelse vil Innovationscenter for Økologisk Landbrug definere en række anbefalinger til de økologiske landmænd.

- Foruden det opdaterede tal for pattegrisedødeligheden indsamler vi også data og erfaringer fra praksis, som skal hjælpe os med at pege på, hvornår risikoperioderne for pattegrisenes dødelighed ligger, og hvilke tiltag der kan anvendes for at øge overlevelsen blandt pattegrisene, så de økologiske producenter fortsat kan udvikle deres produktion med dyrevelfærden i højsædet, fortæller Sarah-Lina Aagaard Schild.

Det kan blandt andet handle om, hvornår på året man skal være særligt opmærksom i forhold til kulde, varme og mudder, og om soens alder eller antal grise har betydning for at øge pattegrisenes overlevelse.

Fik medhold i klage:

Kommuner har ikke vedligeholdt Gudenåen tilstrækkeligt

Organisationen Danske Vandløb har vundet en principiel sag i Miljø- og Fødevareklagenævnet om vedligehold af Gudenåen. Nu opfordres lodsejere til at søge erstatning.

Henning K. Andersen
hka@effektivtlandbrug.dk

■ I en ny kendelse fra Natur- og Miljøklagenævnet bliver det slået fast, at Randers og Faurskov Kommuner ikke har foretaget nødvendig oprensning på en strækning af Gudenåen. Foto: Danske Vandløb

■ Randers og Favrskov Kommuner har ikke levet op til deres forpligtelser til at vedligeholde Gudenåen. Det fastslår Miljø- og Fødevareklagenævnet i en ny afgørelse.

Kommunerne kan ikke dokumentere, at de har overholdt regulativet for vedligeholdelse på en strækning nedstrøms mod Tange Sø i den periode, sagen omhandler. Dermed har de ikke løftet deres ansvar som vandløbsmyndighed.

Sagen er rejst af Danske Vandløb i samarbejde med lodsejere og juridisk konsulent Hans Ole Kristensen fra Agillix og har været under behandling i tre år, skriver organisationen i en pressemeddelelse.

Ifølge klagen er der ikke foretaget nødvendig oprensning på en strækning af åen, selv om kontrolberegninger viser, at vandføringsevnen ikke lever op til regulativets krav. Disse krav er bindende for kommunerne. Det har betydet, at marker har været oversvømmet og ikke har kunnet dyrkes.

Miljø- og Fødevareklagenævnet fastslår dermed, at kommunerne ikke kan dokumentere, at vedligeholdelsen har været tilstrækkelig. Afgørelsen indebærer samtidig, at kommunerne reelt har tilsidesat regulativet uden lovhjemmel. Afgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Et landsdækkende problem

På baggrund af afgørelsen opfordrer Danske Vandløb lodsejere på strækningen fra Tange Sø til Randers til at undersøge mulighederne for at søge erstatning for de tab, som manglende vedligeholdelse kan have medført.

Ifølge Danske Vandløb er sagen ikke enestående. Organisationen oplever, at vandløbsmyndigheder mange steder i landet undlader nødvendig vedligeholdelse.

- Samtidig har lokalpolitikere ofte svært ved at gennemskue den komplekse administration på området, hvilket betyder, at manglende vedligeholdelse sjældent bliver korrigeret, påpeger Danske Vandløb og tilføjer:

- Konsekvensen er stigende problemer med oversvømmelser af naturarealer, landbrugsjord, boliger og sommerhuse – med betydelige økonomiske tab til følge. Tab, som i mange tilfælde ikke er blevet rejst som erstatningskrav over for myndighederne.